

Per Øverland: Historieglimt 243

- Laugsand

Laugsand er blitt et begrep på Lademoen. Det er jo et gårdsnavn fra Ytterøya i Trondheimsfjorden inne ved Levanger, men er også blitt et navn nær Lademoen kirkegård. Det er Laugsand helse- og velferdssenter i Thomas von

Westens gate 30-34 og som kort og godt kalles Laugsand i dagligtale. Senteret består av tre deler: Hybelbygget mot Lilleby togstopp, sykehjemsavdelingen i midten og blokken med omsorgsleiligheter i retning mot Lademoen kirkeallé. Av de tre delene ble hybelbygget først ferdig og tatt i bruk i 1966. De to nyere delene ble bygget samtidig og ble operative i 2003.

Hva er bakgrunnen for navnet Laugsand? Det kommer fra apoteker Aasmund Laugsand som drev Ladejarlen apotek i Innherredsveien 50. Med sitt flotte inngangsparti og den fine statuen av Ladejarlen i en nisje på hjørnet mot

Fjæregata, var det et kjent syn på Lademoen. Statuen var laget i bronse av Harald Samuelsen, bildehugger ved Domkirken. Nå står nisjen tom og statuen står i den lille parken ved Laugsand ut mot Grundtvigs gate. Hvem var Aasmund Laugsand? Han var født 15. desember 1859 på Ytterøy der hans far hadde gård og kalte seg proprietær. Faren var Christian Fredrik Laugsand (1824-1869). Moren var Anna Elisabeth Bull (1824-1906), datter av prost Iver von Hadeln Bull, som var sokneprest i Inderøy. Faren måtte gå fra gården og dro til Amerika. Der døde han allerede i 1869 i La Salle, USA, da Aasmund var elleve år gammel. Moren og barna bodde i Trondhjem og hadde det lenge ganske vanskelig. Aasmund hadde en bror og en søster som var eldre enn ham. Søsteren Anne Sophie var ti år i 1865 og broren Ivar var åtte år. Ivar falt bort tidlig, men moren greide å få de to andre vel frem. Anne bygde opp sin egen bokhandel med et leiebibliotek i Midtbyen, men Aasmund gikk i apotekerlære. Han fikk bevilling 21. september 1905 til å åpne Ladejarlen apotek. Det holdt i mange år til i Innherredsveien 49. I november 1929 ble det flyttet over gata til hans nye hus i Innherredsveien 50. Da Laugsand døde ble apoteket drevet videre til 1988 av en rekke fremragende apotekere.

Aasmund Laugsand var gift, men ekteparet hadde ingen barn. De bodde lenge i Mellomveien 3. Han ble enkemann i 1923. Apotekeren ønsket å gi en gave tilbake til Lademoens befolkning av det han hadde tjent på apoteket gjennom årene. Han tenkte særlig på de eldre som kunne trenge en håndsrekning. Han skal ha drømt om å skape en liten haveby med små, lettstelte hus. Da Aasmund Laugsand døde den 23. juli 1932, hadde han ikke skrevet ferdig sitt testamente. Søsteren Anne Sophie (1856-1939) var enearving og kjente godt til sin brors tanker om anvendelsen av formuen. Hun satte opp sitt testamente som også omfattet arven fra broren og som skulle gå til aldersomsorg på Lademoen. Den 21. april 1934 godkjente Sosialdepartementet statuttene for stiftelsen «Aldershjem for Lademoen menighet», også kalt Laugsands legat. Grunnkapitalen var på kr 10.000. Gjennom årene etter vokste kapitalen ved arv fra søsteren, salg av eiendommer og fornuftige disposisjoner slik at den i 1965 var på kr 761.000! Da var tiden inne for å begynne å bygge.

Det begynte med hybelbygget. Adresseavisen hadde en reportasje med bilde onsdag den 9. februar 1966 om det nye bygget i Mellomveien 23: «Det nye aldershjemmet for Lademoen menighet overleveres torsdag. Innflytning i

de 50 hybelleilighetene i løpet av neste uke. I en egen ramme står det med fete typer: Husbanken nektet bygging av fellesstue og vestibyle slik at det er blitt mer en leiegård enn et hjem». Videre opplyses det at det nye aldershjemmet for Lademoen menighet blant annet er bygget for Laugsands legat. Avisa hadde intervjuet revisor Gustav Dybvig, som var talsmann for styret for legatet. Bygget som ble tegnet av arkitektene Heggenhougen og Arnstad, var beregnet å koste 2,38 mill. kroner. Bygget inneholder 30 enroms og 20 toroms hybelleiligheter som alle er meget velutstyrt med moderne kjøkken og dusj. Byggekomiteen beklaget at bygget fikk mer preg av å være en leiegård enn egentlig et aldershjem. Man hadde prosjektert en forsamlingsal i kjelleren, men dette ble forkastet av Husbanken, som var långiver. Nå hadde man ikke et rom til å ta imot gjester. Den planlagte vestibyle ble også sløyfet av Husbanken og endret til rett og slett et vindfang.

Det var i alt 170 som søkte om plass i bygget. Det viste behovet. Leien for dobbelthytter var fra 303 til 321 kroner måneden. Det var litt forskjell på størrelsen. For enkelthytene var leien fra 206 til 231 kroner per måned. Dette inkluderte brensel, lys, kraft, komfyr, kjøleskap, vaskeri i kjelleren samt trapp- og korridorvask. Den store søkningen fortalte at det er behov for utvidelse av anlegget. Tomtespørsmål, hevdet Dybvig, skulle ligge gunstig an idet de to aktuelle naboeiendommene tilhørte dødsbo. Ved overrekkelsen var det først en omvisning i bygget og deretter en tilstelning i Lademoen kristelige ungdomsforenings lokaler i Nedre Møllenberg 73. Tross planer om utvidelse i 1966 skulle det gå mange år før neste byggetrinn kom, men legatets styre arbeidet trofast med planene om «Laugsand Aldershjem, Laugsand II» år etter år.

Det nye byggetrinnet ble planlagt til å inneholde 24 sykehjemsplasser og 25 omsorgsleiligheter. Antallet plasser og leiligheter var avhengig av de byggeforskrifter myndighetene fastsatte. Et slikt byggeprosjekt måtte også ha kommunal godkjenning. Omkring årtusenskiftet var de to nye byggene til Lademoen aldershjem under bygging. I planleggingen gikk anlegget ofte under dette navnet fordi det var betegnelsen i legatet, men ordbruken i offentlig aldersomsorg var under endring fordi moten krevde at ord som alders- eller gamlehjem ikke skulle benyttes. Da det nye anlegget stod ferdig fikk det navnet Laugsand helse- og velferdssenter. Hele anlegget er eid av Laugsand stiftelse,

men driften er delt i tre. Kommunen har driftsansvaret for midtdelen, sykehjemmet, mens de nye omsorgsboligene har eget styre og det eldre hybelbygget ligger under stiftelsens styre.